

© Philipp Schröder, ienescapes.org

© Zydrušas Sinkevičius

© Jūratė Sendžikaitė

© Jūratė Sendžikaitė

Pelkės gerina Baltijos jūros vandens kokybę!

Žemės ūkis yra vienas didžiausių vandens teršėjų. Intensyvioji žemdirbystės rajonuose, kuriuose gausiai naudojami fosforas ir azotas, elementų turinčios trąšos, į vandenį telkinius išplaunama nemažai šių medžiagų. Jos su lietaus vandeniu patenka į atvirus vandens telkinius – upes, ežerus, Kuršių marias, o vėliau – ir į Baltijos jūrą. Tarp dirbamų žemių išlikę pelkynai yra natūralūs ir efektyvūs trąšomis užterštų vandenų biologinio valymo „inžinieriai“, todėl pelkės pelnytai vadinamos „žemės inkstais“. Taip išlikusios nenusausintos Lietuvos ir kaimyninių šalių pelkės prisideda prie Baltijos jūros vandens užterštumo mažinimo! Deja, net 90 % Europos pelkių yra pažeistos sausimo, todėl jų vandens kaupimo ir valymo galimybės gerokai sumenkusios. Pelkių apsauga ir jų atkūrimas ypač svarbūs ne tik gėlo vandens kaupimui ir valymui, bet ir biologinės įvairovės išsaugojimui bei kitų ekosisteminių paslaugų – klimato reguliavimo (anglies dioksido absorbcijos, organinės anglies kaupimo), potvynių ir sausrų prevencijos ir kt. – užtikrinimui.

DESIRE projektas – mūsų siekiai!

Projekto tikslas – skatinti pažeistų pelkių ir durpynų tvarkymą bei atkūrimą Nemuno upių baseine, siekiant sumažinti maistingų medžiagų patekimą į vidaus vandenį ir pagerinti Baltijos jūros vandens kokybę. Žemdirbystės regionuose vandens kokybei gerinti bus pasitelkta ir inovatyvi šlapių žemių naudojimo praktika – pelkininkystė, nes pelkių augaluose sukauptos maistinės ir aplinkai teršiančios medžiagos iš ekosistemos bus pašalinamos kartu su ūkiniam naudojimui skirta biomase.

Nemuno upių baseinas jungia penkias šalis, todėl tarptautinio DESIRE projekto veiklas įgyvendina 8 partneriai ir 9 lydinčiosios institucijos iš Vokietijos, Lenkijos, Lietuvos, Rusijos (Kaliningrado sritis) ir Baltarusijos. Tarptautinė iniciatyva padės užtikrintai, nuosekliai įgyvendinti plataus masto veiklas ir veiksmingai skleisti geriausią praktiką.

Projekto trukmė: 2019 m. sausio mėn. – 2021 m. birželio mėn. (30 mėnesių).

Projektą įgyvendina aštuoni partneriai ir devynios asocijuotos institucijos iš penkių šalių – Vokietijos, Lenkijos, Lietuvos, Rusijos Federacijos ir Baltarusijos.

Projektą koordinuoja Greifswaldo universitetas (Vokietija).

Projektą Lietuvoje vykdo Lietuvos gamtos fondas ir Vytauto Didžiojo universitetas.

Asocijuoti partneriai Lietuvoje – Aplinkos apsaugos agentūra ir Žuvinto biosferos rezervatas.

Projekto tikslas – padidinti pelkių kaip natūralių biofiltrų tvarkymo efektyvumą Nemuno upių baseine gerinant vandens kokybę ir mažinant maistingų medžiagų patekimą į Baltijos jūrą. Drauge prisidedama prie atkuriamų pelkių ekologinių sąlygų gerinimo, kad jos vėl galėtų teikti daugumą ekosisteminių paslaugų (biologinės įvairovės, medžiagų apykaitos palaikymo, šiltnamio efekto sukeliančių dujų emisijų mažinimo, potvynių reguliavimo, vaistingų bei maistingų žaliavų, biokuro tiekimą ir kt.).

Projektas kofinansuojamas Europos Sąjungos Europos regioninės plėtros fondo ir Baltijos jūros apsaugos fondo lėšomis.

LGF © 2020

Projekto veiklos:

- išsamus Nemuno upių baseino pelkių ir durpynų inventorizavimas bei gautų rezultatų paskelbimas interaktyvioje internetinėje duomenų bazėje;
- pažeistų pelkių ir durpynų atkūrimas bandomosiose teritorijose bei jų pritaikymas pelkininkystei;
- mokslinių metodų pasitelkimas projekto veiklų efektyvumo analizei ir rezultatų apibendrinimas leidinyje „Pelkių atkūrimo vadovas“;
- įrankių, palaikančių pelkių ekosistemų atkūrimą ir pelkininkystės įgyvendinimą, sukūrimas, įskaitant naujų agrarinės aplinkosaugos priemonių paketų parengimą, nacionalinių pelkininkystės strategijų ir Nemuno upių baseino vandens valdymo planų turinio rengimą ir veiksmingų priemonių siūlymą;
- visuomenės švietimas apie pelkininkystės ir pelkių atkūrimo svarbą biologinės įvairovės apsaugai, paviršinio vandens valymui, klimato kaitos švelninimui ir visuomenės gerovei.

Laukiami rezultatai

Bandomosiose projekto vietovėse atkūrus hidrologinį režimą ne tik pagerės pelkinių buveinių būklė, bet ir padidės galimybė mažinti paviršinių vandenų taršą. Projekto metu įgytą gerą patirtį bus galima taikyti jau platesniu mastu, t. y. ne tik visame Nemuno upių baseine, bet ir už jo ribų. Sprendimus priimantiems pareigūnams, administracijų darbuotojams ir kitoms suinteresuotosioms šalims bus suteiktos priemonės (interaktyvūs žemėlapiai, strategijos, gairės, teisiniai sprendimai ir finansinės analizės), palaikančios pelkių atkūrimą ir pelkininkystės kaip klimatui palankios žemės ūkio šakos įteisinimą. Visuomenės informavimo, skatinimo ir švietimo kampanijos plačiai viešins projekto pasiekimus ir rezultatų naudojimo galimybes. Dėl įgyvendinant projektą sumažintos vandens taršos žemės ūkio kilmės biogeninėmis medžiagomis ilginiui pagerės Nemuno upių baseino vandens kokybė. Pelkių atkūrimas atvers naujas regiono gamtinių išteklių naudojimo, apsaugos bei prisitaikymo prie klimato kaitos ir su ja susijusių ekstremalių reiškinių (pvz., sausrų, poplūdių ar potvynių) galimybes. Praktiškai įgyvendinta pelkininkystės idėja paskatins tausiai naudoti gamtinius išteklius ir prisidės prie ekonominio stabilumo kūrimo regione.

PALUDI
CULTURE
DESIRE

PROJEKTAS
DESIRE

www.neman-peatlands.eu

Projektas DESIRE

Tvaraus pelkių tvarkymo plėtra, taikant pelkių atkūrimo ir pelkininkystės veiklas, skirta vandens užterštumui mažinti ir kitoms ekosisteminiams paslaugoms palaikyti Nemuno upių baseine.

Development of sustainable (adaptive) peatland management by restoration and paludiculture for nutrient retention and other ecosystem services in the Neman River catchment.